

בעזה שׁיׁת

קונטרס עניית אמן כהלכתה

(לבית משה)

חומר הקונטרס, ביאור מקיף על כל הנוגע להתרשלות אמירת איהשׁר, והדרכות נכונות להורים ומלמדים ושאר ראשי העם, וגם קונטרס המראה באצבע בשׁס וכל מדרשי חזׁל כי חומר הענין מורכב על ראשי העם, מלמדים, והאבות שאין עושין כפי המוטל עליהם.

ועוד בה שלישייה ליקוט חדש ושלם משׁס, זוהׁק, ומדרשי חזׁל מעלת אמירת אמן כהלכתה, ועוד עובדות ומעשיות אמיתיות בענין אמירת אמן ויהשׁר.

הוׁל בחמלת הׁ עלי בזכות אבותי ורבותי הקׁ זיׁע

הקׁ שלום יודא גראס

רב דקהל, מגן שאולׁ ד, האלמין, ורׁמ בישיבה וכולל, בית ישעיׁ
„מכון להוראה בשחיטות ובדיקות“

בעהמחׁס: אפייית המצות השלם (יׁ חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שוׁית זבחו זבחי צדק (על הלכות שׁוׁב); חינוך ישראל סבא (מדריוך לחינוך הבנים והבנות); מדריוך לצניעות; מזוהת שלום (על הלׁ מזוה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנוחת יהודה, (על חומר איסור, חלב עכוׁים, ו„סימלאקׁ“); נפש ישעי (על מאכלות אסורות, הׁח); קדושת ישראל (על הלכות יחור); ושׁס.

בלאמור הרחׁג הצׁ מוהרׁר ישעי זאב גראס זצׁל נכד חשרף מסטרעליסק, רׁ יעקב קאפיל חסיד, טׁז, בית, תוׁיט, רשׁי, ולמעלה בקודש עד דוד המלך עהׁש.

הקדמה

הקונטרס אשר אני מגיש לפניכם היום מטרתו לעורר ישיני העם מתרדמתם כוונתי ענין אמירת אמן הנזנח בעזה"ר מאד מאד עד שנראה ח"ו כאילו אי"ז בגדר חובה רק ברצון תליא ורשות הוא, ותחת אשר יתעוררו האבות לחנך בינהן והמלמדים תלמידיהם לעמוד השקט בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש כדי שיוכלו לענות במקום הראוי באופן הראוי ולזכות לכל היעודים טובים שנאמרו וגזרו בעבורם ולהנצל מעונש המר והנמהר למבטלם מפטטים פטוטיו דברים ורעות רוח ומאבדין כל הון יקר הלזה.

ואשר ע"כ ראשית מלאכתי להראות לעיני כל כמה מן האפשרות גם בדור שפל שלנו לעשות גדולות ונצורות ולהחזיר עטרת תפארת אמירת אמן ליושנה באופנים הכי נוחים, ובאמצעים הכי קלים ונחסר רק קצת הרגש פנימי לרציניות הענין, ורצון טוב לזכות הרבים בדבר העומד ברומו של עולם ובנ"א מזולזין בה.

וכדי לעורר רצינית בדבר, וגם כדי להקל על העוסקים, חברתי קונטרס הנוכחי אשר בעזה"י יש בו משניהם, וגם עצות מועילות ככל הצורך, ויה"ר שיתקדש שם שמים על ידינו ונזכה לגאולה שלימה האמיתית בניקל, וביטול כל גזרות וצרות וחבלי משיח ע"י אמירת איהש"ר כראוי כמבואר בחז"ל.

מיר בעטען זייער מען זאל דעם קונטרס נישט אוועקשטעלען, נאר פון צייט צו צייט איבערקוקען, וויא אויך מיט אלע מעגליכקייטען דאס צושפרייטען ביי קרובים שכנים און גוטע פריינט, מיט דעם וועט מען האבען א חלק אין זיין א מזכה הרבים.

אזוי ווי די הוצאות זענען אויסערגעווענליך גרויס, בעטען מיר זייער איינצושיקען לויט די מעגליכקייטען צוא דעקען א טייל פון די הוצאות, מיר זאלען קענען ווייטער ממשיך זיין מיט די הייליגע ארבעט בעזה"י.

הסכמות ומכתבי עידוד נדפסו בשו"ת „זבחו זבחי צדק" ובספר „אפיית המצות השלם" (ג"ח) ובספר „אכילת מצות בישראל" (ז"ח) ובספר „נפש ישע"י" ב' חלקים ובקונטרס „מנחת יהודה" ח"ו מספרי „נפש ישע"י" על מאכלות אסורות, ועוד.

מודעה

הקונטרס הלזה הנדפס למטרת זיכוי הרבים אפשר להשיג כחנם לכל מנהלים וראשי ישיבות מלמדים, מורות, ומדריכות כמוסדות החינוך לבנות וכל מי שרוצה לזכות לעצמן או לזכות אחרים בנושא זה.

קונטרס עניית אמן כהלכתה

פרק א

התעוררות לראשי ישיבות, מלמדים, מדריכים אדמורי"ם ורבנים וכל רועי צאן קדשים

הנה אחת מגודל הפירצות שנפרצו בעוה"ר במילואן וגורמים אריכות הגלות ושאר צרות ה' ירחם, הוא עניית אמן, ויהש"ר, ושיחה בטלה בעת התפלה, שכבר הגיענו לדיוטא אחרונה בעון זה.

והגם שכבר האריכו המחברים והמלקטים בענין חומר האיסור ותוצאות העונשים, מ"מ היות שכבר אמר שהמע"ה דבר בעתו מה טוב, ואין ביהמ"ד בלא חידוש חשבתי כי כעת הזמן מוכשר להתעוררת חדשה, העירני חז"ל דהרואה צרות תכופות מתגברות מכל צד בכללות ובפרטות יפשט אחר עונות הדור, ולפי דברי חז"ל שיתבארו בסמוך יראה כל הרואה כי בעוה"ר כל הצרות והמצוקות המוצאין אחינו בני ישראל בכל קצות תבל ביטול עניית איהש"ר ואמן הן הנה היו בעוכרינו, וכמעט אין גם אחד מישראל שלא נפגע הוא או ממנו, או משפחתו, או קרובו באיזה צרה שלא תהי'.

וכ"ז לבד ספינת כלל ישראל המטורפת בלב ים של צרות צרורות משוואי ומהרסי הדת שרוצין להרס ולקעקע כל נתח טוב מקדשי בני ישראל לולא רחמי שמים המרובים העומדים לעזרתינו בכל עת ורגע ממש.

לבד מכל אלה נוסף צרות העולם בכלליות, והיינו מלכיות המתגרות זו בזו, וכל רגע עלולה להביא... ד' ירחם.

ודבר יקר ראיתי בספר דבר ישראל במאמר עניית אמן עפמ"ש בשל"ה עה"כ כי אקח מועד אני מישרים אשפוט, והיוצא בקיצור כי מה שמחשב כל אחד על מצות שונות שקשה לו לקיימן מחמת טירחא או שאר אונס וקישויים ורוצה לפטור עצמו מדין של מעלה, או עכ"פ להקל עונשו לעתיד בטענות אונס זה מהני רק באם מקיים המצות הבאין לו בנקל, כדבעי, אבל באם גם אלו אינם עולין לו כהוגן מגלגלין עליו את הכל, ומה"ט מי שאינו לומד כל השבוע ולומד שבת ויו"ט בעתות הפנאי ניצול על כל השבוע דזה מגלה שגם בימות החול הי' שוקד על דלתי התורה לולא טירדות המרובות, אבל באינו לומד שביו"ט נענש גם על ימי החול, עכתו"ד השל"ה הק'.

היאך לא יחרדו לכבות הרבנים ובעלי השפעה, ואיך לא תסמר שערות ראשם לדברי הילקוט הזה, שסנהדרי גדולה ע"י שלא מיחו הרגו ע"ב אלף בגבעת בנימין, וכמה אנו צריכים למחות ולהתריע ולהזהיר את העם בכל הדרשות, להציל את העם מכל המכשולים.

ב.

ואיתא במסכת שבת דף נ"ד ע"א: כל מי שאפשר למחות כאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, כאנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם נתפס על כל העולם וכו'.

ועיין בספר חרדים דף מט: דה"ה השותק לצרכי מצוה שהוא בכלל ולא יהיה כך ערות דבר ושב מאחריו. וכ"ז אפילו ליחיד וכ"ש הרבנים שאחריותם גדולה של מי שיש בידו למחות, ואמרו חז"ל רישי עמא דידיעו ולא מחו כירייהו אתענשו בקדמיתא. (ועיין בספר הקדוש ויאל משה ממרן הגה"ק ארמו"ר מסאטמאר זי"ע הקדמה דף י"ב, בירור הלכה על ענין מצות הוכיח תוכיח את עמיתך, ואין להתחשב במה שיאמרו הבריות אם הדבר נוגע לכבודו יתברך שמו וכו').

ג.

והנה הטעם לדברי הילקוט הזה יש לומר על פי מה שמביא בספר דבר בעתו מבעל החפץ חיים זצ"ל וז"ל: גם ידע האדם שיש חילוק גדול בין העובד ה' ומקיים מצוותיו בעבור שחפץ באמת בעבודתו ובמצוותיו, ובין מי שעושה הכל רק לקבל שכר בזה ובבא, ויורה על זה הכתוב אשרי איש ירא ה' במצוותיו חפץ מאד, ויורה על זה הכתוב במצוותיו ולא בשכר מצוותיו, וזה שנאמר ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ור"ל אפילו מקיים מצוות ה' אבל רק בשביל עצמו תראו ההיכר ביניהם לעתיד לבא.

וכמה יבחן האדם אם הוא עובד אמיתי או כוונתו בעבודתו רק בשביל הנאה עצמית לקבל שכר ולהנצל מעונש. הבחינה הוא בזה, דמי שהוא עובד אמיתי, תשוקתו שיהיו הכל עובדי ה' ועושי רצונו, כדי שיתגדל כבוד השי"ת, ואם הוא רואה אנשים עוברים על רצון השי"ת הוא מיצר ודואג עד מאוד. לא כן מי שכוונתו רק בשביל הנאת עצמו, אין חושש כלל אם שאר אנשים עוברים על מצוות ה', וחושב כיון שהוא בעצמו נזהר שלא יעבור על התורה ולא יענש בגיהנם, די לו, ועל כן אינו מיצר ודואג כלל שאחרים מחללים שם כבודו ית' בשאט נפש.

עניית אמן כהלכתה

והלא אנו רואין בכל יום פגעות שונות ומשונות קאר עקסידענטן, הארץ אטאק, האלד אפ, גזילות, רציחות, שריפות, באנקראט חולי הידוע רח"ל ועוד אשר תקצר היריעה מהכיל אנשים צעירים נחטפים באופן מבהיל באיכות, ובמספר מרובה אשר לא נשמע כזאת מעולם, וכי חשד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא בתמיה, ואחר שהעידו לנו חז"ל במקורם כי כל זה יארע באם אין נוהרין בעניית אמן, ע"מ הצורך לחפש אחר שאר בדקי עבירות ולישאר כמתמי' מה זה וע"מ זה עשה ד' ככה לארץ הזאת.

והאמת כי בימים הראשונים בזמן שהיו קהלות ישראל על מכונם וכל אב"ד ה' אחראי על בית מדרשו וקהלתו ועירו, ועל כל צרה שנשנה ונשלש היו הרבנים מקבצים הבעלי בתים ודורשין להן טעם העונשים. ועי"ז נתעוררין לשוב ולעובדו כראוי, וגם ידם היתה תקיפה לתקן תקנות שונות בכיהמ"ד לפי צורך השעה והזמן.

לא כן דורות האחרונים דמלכד מה שאין בידינו בעוה"ר להעמיד הדת על תלה, כי כל אחד מתקנא בירך חברתה ואם ירצו לתקן תקנה בענין אמירת אמן ויהש"ר וכיוצא אז מתיירא כי המסרכים לציית יתנו כתף סוררת לבית מדרשו, וילך לביהמ"ד אחר להתפלל במקום שמקילין בדברים הללו, גם אין הרבנים מרגישין בגודל האחריות המוטל עליהם בעי"ז כבודם כי בעה"כ הבא להתפלל בבית מדרשו אין משועבד לדעתו ורצונו כלל ואינו תחת ידו בשום דבר רק כמו שנכנסין לחנות כושם לקנות בשמים ולאטליו לצורך בשר כן הולכין לחנות בני אדם להתפלל תפלת צבור, ומשום זה אע"ג דשתקו רבנן אי"ז ראי' דניחא להו, אלא שאין מוחין מחמת טעמים הנ"ל.

וכי"ז גורם התרשלות גדולה במקצוע של עניית אמן ויהש"ר (כמו שאר פירצות הדור) והלא תפלה נמנה בין ג' דברים הצריכין חיזוק, וכיון שבטל כח התחזקות בטל אמירת אמן כמעט וכיון שנתבטל אמירת אמן נתרכו צרות ישראל עד למעלה ראש ד' ירחם.

אבל זאת לדעת כי על אף שיש מקום בראש ללמד זכות על התרשלות הרבנים לעמוד בתוקף על פרט זה, מ"מ א"א ליטול האחריות לגמרי מעל ראשיהם מחמת כמה טעמים:

חדא, דאין לך אדם שאין לו שעה וע"כ יש זמן מוכשר לכל רב ומחזיק ביהמ"ד לשאת נואמו לפני המתפללים כגון לפני קה"ת, או בסעודת רעוא דרעוין, או בשאר סעודות מצוה, ואז צריך לנצל שעת הכושר לעורר מענין התרשלות בזה ולהסביר להמתפללים חומר הדבר כפי המבואר בדחו"ל וכיד ד' הטובה עליו ולהבינם כי כל זה גורם הצרות ופגעות של כל אחד, זה בחוליו,

וכן נמי לענין ת"ח אף דאינו חייב להעיד במקום שאינו לפי כבודו, אבל לאפרושי מאיסורא צריך להעיד, כדאיתא בשבועות ל' ע"ב, דאם לא יפרישו מאיסור במקום שיש ביכלתו יענש גם הוא. וכדאיתא בויקרא רבה שהפזורה ישראל, מה דרכו של שה לוקה באחד מאבריו וכולם מרגישים, ר"ל שדרך של השה כל העדר מתחברים ביחד, וכשאחד לוקה כרגליו והיא עומדת יעמדו כולם. אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים.

תני רשב"י משל לבני אדם שהיו יושבים בספינה נטל אחד מהם קודח והתחיל וקדח תחתיו, אמרו לו חבריו למה אתה עושה כן, אמר להם מה איכפת לכם לא תחתי אני קודח, אמרו לו מפני שאתה מציף את הספינה וכו'.

וא"כ לענינינו נמי אם לא נשים לב להוכיח את אחינו בנ"י, שעי"ז היינו יכולים למנעם מאיסורי ל"ת וכו', אם לא נוכיח בוודאי יש עונש גדול, ויש עונש גדול בכא עת הפקודה ואתה עמדת מרחוק ולא ראית להושיעם בעת דחקם, שלא יבואו לידי האיסורים הללו, וע"כ בא וקבל דינך כיאתה לך.

1.

ומה מאד יתמרמר על זה שבדבר תוכחה קלה הי' יכול להסתלק מכל אלו הדינים. ואל יתפתה בנפשו לומר, שבודאי לא יהי' הדין עליו לבד, כי אינו יחיד בעירו. כי לעומת זה תדע, כשנתחייב אדם בערכות גדולה לכמה עשרות אלפים דינרים אפילו נתערבו אתו עוד כמה אנשים, מיהו כשמגיע לזמן התשלומים, אפילו אם יגיע עליו רק חלק מן הערכות, הוא עולה גם כן לסכום גדול, אשר ייצר לו מאד עי"ז.

ואף כאן בענינו, אלו האנשים אשר יש בידם לזרז את אנשי עירם להחזיק במצוה זו וכו', ולמנוע נפשות ישראל מאיסורים והתירשלו בודאי עיקר האשמה תהי' עליהם וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכים אינו אלא על ידו שנאמר ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמת מפני דבר והזהרת אותם ממנו באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרת וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש.

ולדעתי זה מה שאנו מתחננים באבינו מלכנו שתי בקשות, א"מ מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך ואח"כ א"מ מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו. ולכאורה היינו הך. ולדברינו ניחא דמתחילה אנו מבקשים על סליחה על עונות ופשעים שאדם עובר בעצמו ואחר כך אנו מתחננים עוד

עניית אמן כהלכתה

ז

קדיש ולהשקיט בנחת ושלוחה, וכמו שכל בעל ביהמ"ד יודע שלצורך הביהמ"ד צריך לתקוע יתדות בכותלים לתלות עליה הסרבל והכובע, כן יהי לחוק חיוב להעמיד איש המוכשר לצורך זה, ולמה לא יהא כהנת כפונדקית.

והשלישי הכי קשה מה שבעוה"ר האנשים המסויימים הנקראין „שיינע אידען“ אין נוהרין באמירת איהש"ר מפעם לפעם ונמשכין בשיחה וזהו באמת חילול השם גדול בין מצד אותם הרואין שהגדולים אין נוהרין וכ"ש מצד פשוטי המון שאין להם ממי ללמוד מוסר שלא לעשות כן, והוא חילול השם נורא, לבד ממה שמכונה עי"ז ממחטיאי הרבים שאין להם חלק לעוה"ב.

ולו חכמו ישכילו איזה בתי מדרשים לעשות תקנה חיובית בבית מדרשם שלא להניח להתפלל שם רק אותם שביכולתם לעצור רוחם מלעסוק בשיחה בטילה בעידן תפלה אז יראו כי לא יפסידו בזה וכמאמר העולם „צום באשעפער דערלייגט מען נישט“ ומה גם שידענא בכירור כי מצוים כ"ה הרבה מאד אברכים שמחפשיין אחר כ"ה שמתפללין שם כהוגן בלי שיחה מתחלת התפלה עד סופה, ואין מעצור מה' להושיע בין רב למעט.

עוד נקודה חשובה שראוי לדבר בו, כידוע כל אב ואם מאיזה מדריגה שיהיו בעבודת השי"ת וקיום מצותיו, כ"ז שמאמינים בד' ותורתו מקוים ומשחוקקים שבניהם אחריהם יהיו יראי ד' ועושי רצונו, כמו שענינו ראות בכל יום, וכבר האריכו ספרי מוסר כי עיקר כחו של גידול הבנים הוא מעשי האבות, שדרך הגידולים להמשך למנהג אבותיהם, וא"כ דעת לנכון ניקל שאב הרוצה את בנו שיתפלל כראוי ויענה אמן ויהש"ר בעונתו לא במהרה יראה פרי עמלו, אם הוא בעצמו לא יעשה כן, בשגם שהבן רואה כי אין דברי ומוסרי האב יוצאין מן הלב שהרי הוא בעצמו אינו זהיר במה שמזהיר לו, וכל יגיעו לריק עי"ז.

ולאו מן הנמנע למצוא בנים שאחר מנה של מוסר מהאב ענו ואמרו טול קורה שבין עיניך וקשוט עצמך תחלה.

היוצא מזה, כי מעשי אבות סימן לבנים להמשיך בדרכם וזולת זה להבל יגיעו.

והרב של הביהמ"ד ישים אל לבו גודל הזכות שאנה ד' לידו להנהיג ביהמ"ד שהוא מקום תפלה ותורה, ובידו לעורר הרבים לקיים מצות השייכים בביהמ"ד כמו ביטול שיחה בעת התפלה ועניית איהש"ר בעונתה וזכות זה עומדת לו לעד כי האבות ימשיכו דרכם לדורותיהם אחריהם, וכל הזוכין עי"ז עד סוף כל הדורות הכל נמנה לזכותיו, כמבואר בחוה"ל בכח זכותו של המזכה רבים ע"ש.

ולבד מכ"ז זכותו גדול מאד כמבואר בדחו"ל ובס"ח רמ"ק ושאר ספרי

מעצור לרוח ממללא, לרגעים אחדים הגורליים שבה דנין אותו למעלה (כמבואר בחז"ל ובסה"ק) אוי לעינינו שכך רואות. ומה יכאב לבנו שבעלי ההשפעה אינם מעוררים את לבב אחינו בכל דרשותיהם ודבריהם להוכיח את אחינו שלא יביאו ח"ו אסון עליהם ועל כלל ישראל.

ט.

ועכשיו נבין היטב את המדרש ילקוט שהתחלנו, שבשביל שלא מיחו הסנהדרין נקראת על שמם הריגת ע"ב אלף מישראל בגבעת בנימין. כי כל אחד קיבל ערבות זה לזה, וכשלא מיחו הרי פונים אל הערב מי שערב בעדם, והערכים הם הסנהדרין שצריכים ללכת מעיר לעיר ומכפר לכפר, לזעוק ולהתריע על חטאת ישראל שהם נכשלים.

ועיין בספר מבשר צדק שפירוש מ"ש אם אין אני לי מי לי, כי אפילו יחי' אדם אלף שנים ויעסוק בתורה ועבודה אעפ"כ לא יוכל לצאת ידי שמים מה שמחויב לעבוד את השי"ת. ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים בתורה ובמצוות אז תורתם ומצוותם יהיו לו למליצי יושר לפני אב הרחמים יתברך. וז"ש אם אין אני לבדי עוסק בתורה ובעבודה אלא אני עוסק עם רבים ומזכה אותם, מי שיעשה מצוות ומעש"ט לי שייך לי כיון שאני זכיתי אותם וכל מה שעושים יעלה על חשבוני. וכשאני לעצמי עובד ה' ואינני מזכה את הרבים מה אני כלומר מה אני נחשב וכו'.

ועיין בספר חרדים הקדוש ובתשב"ץ הקדוש וברמב"ם שמוכא ואהבת את ה' אלקיך שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב ויכניס את אהבתו יתברך על בריותיו וכמו איש נאמן האוהב את המלך משתדל בכל כחו להכניע אומות אחרים להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובודאי אין חילוק בין אדם קטן ובין אדם גדול כל מי שנאמן למלך משתדל להכניס אהבת המלך בלב הבריות. ועל אחת כמה וכמה להכניס אהבת מלך מלכי המלכים בלב הבריות גם הקטן יאמר גדול אני וכל אחד מה שביכולתו לעשות לאהב את הקב"ה על הבריות מחויב לעשותו ככל האפשר ואפילו אדם קטן אם ימנע עצמו מזה מפני עניויותו ענשו גדול מנשוא שמנע הטוב למלכו (ס"י).

ובספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת ה' פ"ו: וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד תהי' זכותו מעוטה ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוקים. כמו שאמרו חז"ל כל המזכה את

הדברים מגיעין גודל העונש להמתרשל לעורר הרכים למצוה גדולה הלזו מחמת עצלות, או חשש רחוק של הפסד ממון אשר לא כמותו יקחנו, או אי כבוד המדומה של האי עלמא, ולאידך גודל זכות המזכים, וכן השכר הגדול של המקיימין מצות אמירת אמן ויהש"ר כדבעי ועונש האין מקיימין, ומזה יבינו ראשי העם כמה גדול האחריות התלוי בהם ומשם יבינו כי לא שררות ניתן להם אלא עבדות.

וכל דברינו הנ"ל שייכין לכל מי שיש לו השפעה כל דהו לזולתו כגון: רבנים לבעלי בתים — אדמוריים לחסידיהם, ראשי ישיבות לתלמידיהם, מלמדים לתינוקותיהן, וכו' וגם פשוטי המון העם חייבין עכ"פ באחריות נכסיהם שהם בניהם אשר יקומו אחריהם.

וכל מה שכתבתי עד הנה הי' מהענין הכללי של עניית אמן, אבל לדאבונינו יש להוסיף ע"ז כי הרבה גופי הלכות הנוגעין לאמירת אמן נזנחין מטעם חסרון ידיעה, וגם מחמת מכת המדינה שהרצים לפני התיבה יצאו דחופים בדבר המלך מלכו של עולם, עד שאפילו הרוצים לקיים האמירה עפ"י שו"ע נכצר מהם יזמתם כי הדבר תלוי בדעת הש"ץ, וגם זה יתבאר אי"ה בסמוך בפרק ה'.

* * *

פרק ב

למלמדי תינוקות ומנהלי תשב"ר

אני טרם אכלה לדבר מהתחייבות המנהיגים לעורר בהמכשול הנורא של אי עניית איש"ר בעונתה אשא משלי מול פני מלמדי תשב"ר ומנהליהם.

מבואר ברש"י ב"ב ח: ע"מ שדרשו חז"ל ומצדיקי הרכים ככוכבים לעולם ועד, אלו מלמדי תינוקות, פירש"י, מצדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין אותן בדרך טובה, עכ"ל. הרי שעיקר שכר הגדול הגנוז למלמדי תשב"ר לע"ל הוא ע"מ שמחנכין התלמידים ומדריכין אותן בדרך הישרה, ועכשיו הגע עצמך הרי בימי רש"י ז"ל עדיין היו שנים כתיקונם וההורים יגעו ועמלו לחנך פרי בטנם בדרך הטוב והישר בין האב ובין האם, ואעפ"כ הי' מן הצורך שהמלמד ישלים גם חלק זה.

עאכ"ו כ בימינו אלה שהאבות מבלים רוב ימיהם בטירדת הפרנסה ומיעוט שאינו מצוי שיפריש חלק חשוב מעתו לחינוך הילדים כדבעי וההורים משלחין בניהם לת"ת ע"מ שיצאו משם כלי שלימה כתורה וחכמה ויר"ש, וכיון שהמציאות כך אחריות גדולה ורציני מורכבת על כתפי המלמד וכל גופו תאחזמו ועד בהתכווננו כי הילדים היושבים לפניו מוטלים עכשיו על פרשת דרכים של דרכי החיים הנצחיים ורק בו תלוי עתידו של כל ילד אם לחיים של תורה ויראה טהורה או ח"ו...

אלקנה הי' עולה לשילה ארבעה פעמים בשנה שלשה מן התורה ואחת שקבל עליו בנדבה שנא' ועלה כו' [ונא' בענין זה (שם כ"א) את זבח הימים ואת נדרו דמשמע חוץ מן שלש רגלים, ישועות יעקב] עלה אלקנה ואשתו ובניו וב"ב ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו היו עולין עמו, ואמר להם למדו דרך עבודה מן הכנענים ומן העכו"ם שעשו דרך עבודה לע"ז שלהם אע"פ שהם הבל וריק ק"ו שאתם צריכים לעשות דרך עבודה ולעלות לפני ארון ברית ה' שהוא אל חי וקיים בריך שמי' לעלם ולעלמי עלמאי, אמר להם שיעלו כולם עמו וכשעולים עמו בדרך היו לנין ברחובה של עיר והיו מתקבצין האנשים לבד והנשים לבד שכן האיש הי' מדבר עם האיש והאשה עם האשה וגרול עם הקטן והיתה המדינה מרגשת והיו שואלין להם להיכן תלכו ואומרים להם לבית האלקים שבשילה שמשם תצא תורה ומעש"ט ואתם למה לא תבאו עמנו ונלך ביחד, מיד עיניהם משגרות דמעות ואומרים להם נעלה עמכם, וכן אמר להם עוד הפעם עד שעלו עמו לשנה הבאה חמשה בתים ולשנה האחרת עלו עמו עשרה בתים ולשנה האחרת הרגישו כולם לעלות והיו עולין עמו כמו ששים בתים, ובדרך שהי' עולה שנה זו אינו עולה לשנה האחרת עד שהיו כל ישראל עולין והי' אלקנה מכריע את כל ישראל לכף זכות וחינך אותך במצות וזכו רבים על ידו. הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות א"ל לאלקנה אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחנכת אותם במצות וזכו רבים על ידך אני אוציא ממך בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצות ויזכו רבים על ידו, הא למדת בשכר מעשה אלקנה שמואל (תנא דב"א רבא, פרק ח').

ובזוה"ק בראשית דף ע"ט. ויקח אברם וגו' ואת הנפש אשר עשו כחרן. א"ר אבא אי הכי כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמי, א"ר אלעזר אין וכו'. א"ל ר' אבא אי הוה כתיב והנפש גו' הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש כתיב, את לאסגאה זכותא דכולהו נפשאן דהוו אזלי עמי דכל מאן דמזכה לאחרא ההוא זכותא תליא ביי ולא אעדי מניי מנלן דכ' ואת הנפש גו' זכותא דאינון נפשן הוה אזיל עמי דאברהם (ועי' תד"א רבא פכ"ה).

ובזוה"ק פ' ויקהל ד' שמ"ג עה"פ הנ"ל זו"ל: תא חזי מאן דחייס למסכנא ואחיב ליי נפשי קב"ה סליק עלי' כאילו הוא ברא לנפשי, וע"ד אברהם דהוה חייס לכל בני עלמא סליק עלי' קוב"ה כאילו הוא ברא לון דכ' ואת הנפש וגו'.

והענין מבואר באריכות בזוה"ק פ' תרומה דף קכ"ט, דאין שיעור וערך

- (ב) בשעה שהתינוקות יוצאין מבית דבן בת קול יוצאת ואומרת להם לך אכול בשמחה לחמך (קהלת דבתי ט, א).
- (ג) סופדין ומשנין שמלמדי תינוקות לאמיתן עתידין לעמוד בימינו של הקב"ה (מדרש דבה ויק"ד ל, ב).
- (ד) באו ודאו כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה גלחה סנהרדין ולא גלחה שכינה עמהם וכיון שגלו תינוקות גלחה שכינה עמהם (איכה דבתי א, לג).
- (ה) כל עיד שאין בה תשב"ד מחריבין אותה (שבת קט:).
- (ו) אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל תשב"ד (שם).
- (ז) אין מבטלין תשב"ד אפילו לבנין בית המקדש (שם).
- וע"ע לעיל פרק א, הדבה דברים השייכים גם למלמדים וגם בסמוך פרק ג, בענין מחאה תוכחה, והתעוררות, ופרק ד, בענין מעלות וגדולת עניית אמן ויהא שמי' דבה במקום הראוי, ובזמן הראוי, ובאופן הראוי השייך גם לכאן, וקשה להכפיל.

פרק ג

חיוב תוכחה ומחאה מש"ס, זה"ק ומדרשים

- (א) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם (שבת נד:).
- (ב) מתוך שהי"ל לפנחס למחות לחפני ולא מיחה מעה"כ כאילו חטא (שבת נה:).
- (ג) מי שיש סיפוק בידו למחות ואינו מוחה הקללה תלוי' בו (ירושלמי שבת פ"ה).
- (ד) בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסדין למלכות, (ואחד) על שהי' סיפק בידם למחות ולא מיחו (סוכה כט:).
- (ה) הואיל והורו יתבי דבנן ולא מחו בי' ש"מ קא ניחא להו (גיטין נו:).
- (ו) אבנר נענש (בהריגה) מפני שהי"ל למחות בשאול ולא מיחה (סנהרדין כ:).
- (ז) יהושע כהן גדול לכוש בגדים צואים שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן (סנהרדין צג:).

חוסר וחמלו על אחיכם והצילו אותם הצלת נפש. החזירו את תפארת הקדושה של עם ישראל לזיוה הראשון.

י.

נזכור נא שלפני המלחמה האחרונה שבעונותינו הרבים נהרגו על קדושת ה' רוב הקהלות הקדושות בעולם ולפני המלחמה היו כל הקהלות הקדושות בכל המדינות מבוססות על קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות בכל מקום ומקום היו הרבנים משגיחים שכל אחד מבני קהילותיהם יתנהגו עפ"י השו"ע בכל זמן התפלה וקריאת התורה והיו משגיחים ע"ז בעינא פקיא יפתחו נא גולי אייראפע (האמצעית) ספרי זכרונותיהם וינסו להזכיר עצמן האיך נהגו שם, האיך נהגו בישיבות בעת שלמדו אצל רבם הגדול, ומהאיך יצאה הרעה הגדולה הזאת שנסוגו כ"כ אחר בזמן כה קצר של מ' שנה.

בעונותינו הרבים, לאחר חורבן רוב בנין של היהדות החרדית, נשארו רק מעט מהרבה שומרי מצות, זעיר פה וזעיר שם, כמה עלינו מוטל החוב להציל את שארית הפליטה שלא יעלה שנית ח"ו הכורת על שארית הפליטה הזו.

וע"כ אני דורש ומבקש — החזירו נא את עטרת קדושת ישראל ליושנה, חינכו נא את אחיכם שישמרו את נפשם ונפש ילדיהם שיהיו נשמרים משיחה בטילה בשעת התפילה אפילו כ"ש ובזכות זה נזכה שיתגדל ויתקדש שמייה רבא. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בכגצבב"א.

פרק ב

כאן אנו מעתיקים דברים החוצבים להבות אש שיצאו מפי הגאון המובהק הפוסק המפורסם כקש"ת מהר"ם שטרן שליט"א אבדק"ק דעברעצין ומלפנים אבדק"ק ניייהייזל ושאר ק"ק, בעמ"ח שו"ת באר משה ז' חלקים.

זאת הדרשה דרשתי ביום ב' דחזהמ"ס שנת תשמ"א לפ"ק בפני כל עם ועדה על עון שיחה בטילה בשעת התפלה ובעוה"ת עשה פרי, (ועתה נדפס מפני מסת הפנאי רק תמצית הדרשה ואי"ה אח"ז יהי נדפס כל הדרשה כצורתה).

א) מתחילה הארכתי וסידרתי מבבלי וירושלמי ופוסקים שמצות תוכחה מוטלת על כל איש ואיש לא רק על המוכיח רב ומנהיג, וטעות הוא לחשוב שאין מצוה זו מוטלת על

בדכות אותו המתוכח, אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל בדכות (ילקוט דברים תשצג).

כב) וכי יש אדם ששונא בנו אלא מתוך שאינו מוכיחו על התורה והחכמה ודרך ארץ עתיד לשנאהו אבל אם מוכיחו נעשה אוהבו (ילקוט משלי תתקנ).

כג) באותה שעה עמדה מדת הדין ואמדה לפניו אף הצדיקים שבתוכה כתוב על מרתם תי"ו של דם, תי"ו תמות, השיב הקב"ה ואמר להם למה, א"ל מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להם לבל יחטאו, השיב הקב"ה גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחים אותם לא היו שומעין להם, השיבה מדה"ה אע"פ שלא היו מקבלים מהם הי"ל להוכיחם, מיד שתק הקב"ה וחישב את כל הצדיקים שהיו באותו הדוד בירושלים כרשעים, ונשתלחו על ירושלים ו' מלאכי חבלה וחבלו (אותיות דר"ע א).

כד) מי שבידו להוכיח ואינו מוכיח נלקה בצדעת (זוה"ק ח"ג דף מו:).

כה) הצדיק מזרזו לילך אל הרשעים להשיבם מעונם ומודיע להם הדין של מעלה ועונש הגיהנם, ואינו נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח אותם ומביאם שישובו בתשובה (זוה"ק ח"א כ:).

כו) כל ישראל ערבים זה בזה (תורת כהנים בתקוני פ' ז').

כז) אפילו צדיקים גמורים נתפסים על הדור וכו' על שלא מיחו בדשעים (תנחומא משפטים).

כח) אחד מהדברים שלפי גודל החטא אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה, מי שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם (דמב"ם ה' תשובה פ"ד ה"א).

כט) חייב אדם למחות בעובדי עבודה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון (דמ"א ביר"ד של"ד סעי' מ"ח).

ל) אין הגזירה אלא על מי שיש בידו למחות ולא מיחה (ילקוט דות עה"כ וימת אלימלך).

לא) כל האומד שלמה חטא אינו אלא טועה והכתיב ויעש שלמה הרע וכו' אלא מפני שהי"ל למחות בנשיו ולא מיחה מעה"כ כאילו חטא — אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לד"א ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ד', וכי דש"י ח"ל: שמש לחטוב עצים ולשאוב מים בשכר לע"א ואל יכתב בו דבר זה ללמדך שקשה התוכחה במי שבידו למחות (שבת נו:).

למדנו כשאמרה תורה מקדשי תיראו, שבתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל. וכן דעת שאר ראשונים כמפורש בסמ"ג (לאוין קס"ד) וסמ"ק (מצוה ו'). וכן לענין לנתחן דבר מביהכ"נ. והנחתך עובר על לאו דלא תעשון כן לה' אלקיכם (ב"י סי' קנ"א בשם המרדכי), וכן מפורש בחשו' קמוח"ז מרן הח"ס (חאו"ח סי' לב ובחלק' הלקוטי שו"ת סי' ו' ד"ה אבל המעיין בסי' ח' שם ד"ה הנה הר"י) וחאו"ח (סי' ל"ג ד"ה יקרת' סי' ל"ח ד"ה ובאמת וסי' מ"ב) וחיו"ד (סי' ר"ס ד"ה אלא שכבר) ומי הוא זה ואיזהו איש הירא וחרד לדבר ה' ומאמין באמת בדברי חז"ל שלא ימס לבבו ולא יחרד ואבריו דא לדא נוקשין בהדרת קודש ובחרדת קודש בבואו לבית הכנסת להתפלל לפני מי שאמר והיה העולם ולשפוך שיחו בתפלתו תפלה כעני יעטוף באימה וביראה בפחד ובחרדה, ואיך לא ימלא כעס וחרון אף על המשיחים שיחה בטילה באמצע חזרת הש"ץ בתפלה ובשעת קריאת התורה המולזלים בקדושת בית הכנסת ועוברים על מקדשי תיראו במלוא מילי המובן ולא חסים על נפשם ונפשות נשותיהם בניהם ובנותיהם לגרום להם ח"ו רע ע"י מעשיו הרעים לבזות ממש בית המקדש כי כל שמי שעומד בתפלה בבית הכנסת כאלו עומד ממש בבית המקדש שבירושלים.

כשביהמ"ק הי' קיים בעיה"ק ירושלים כמו כן המיקל ראש בבית הכנסת ועובר על דין מפורש בשו"ע חוטא ומחטיא אחרים ממש בבית המקדש דירושלים בהיכל ה'. ועיין ברמב"ם (פ"ז מהל' בית הבחירה הל"ז) ולא די שהוא חוטא אלא מחטיא את המדבר עמו וגם מסייע לידי עוברי עבירה או אפשר עובר על לאו דאורייתא לפני עור לא תתן מכשול במכשיל את חברו, וידוע שיטת הפוסקים דגם באיסור דרבנן עוברים על לאו דלפני"ע מה"ת ולפוסקים שס"ל דביזה מצוה דאורייתא, השח שיחה בטילה בתוך התפלה, או אמצע קרה"ת במקום מקדש ה' המכון נגד מקדש דלעילא וכן בית הכנסת דלמטה מכיון נגד ביהכ"נ דלעילא כמבואר בזה"ק (דעיה מהימנא פ' בשלח עיי"ש"ה) עובר מן התורה על ביזה מצות "את מקדשי תיראו" ועובר אליבא דכו"ע על לאו ד"לפני עור לא תתן מכשול" מה"ת, וזה קרוב לאמת לכל המורה על האמת ואיננו מתעקש לעקם האמת ואיננו משקר להנאתו (עיין דמב"ם פי"א מהל' תפלה הל"ו והלי"א).

ד) ומקורו בגמ' מגילה כ"ח) ותיראה שכן האמת ככל אשר כתבתי.

ורעדה אחזתני והלא איתא במדרש (תבוא פ"ו) אמר ריב"ל כל מי שנכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות בעולם הזה זוכה ליכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לעתיד לבוא, מנין שנאמר אשרי יושבי ביתך עור יהללוך סלה עכ"ל, ובודאי מי שמבזה ביהכ"נ וביהמ"ד ע"י שיחה בטילה שלו בשעת חזרת הש"ץ ובאמצע קריה"ת וכי יעלה על הדעת שיזכה ליכנס לבתי כנסיות ומדרשות לעתיד שיתנהג גם שם בביטול ובבזיון כמו שנהג בבתי כנסיות ומדרשות בעוה"ז בודאי ובודאי לא יזכה לבוא ליכנס להתם, ואיך יכסה פניו בושח ואיך לא ישקע בחרפה ובבזיון להיות נשאר מבחוזן ולעמוד החוצה, וצא בעל עבירה וחוטא ומחטיא את הרבים יאמרו לו שאין כאן מקומך כי כאן אסור להסיח דעת מהתפלה

הקב"ה כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה פנחס (ראשית חכמה שעה"ה פ"ב בשם הר"י אבוהב זצ"ל).

מב) החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת ניתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו, ולא ניתן למחילה אם לא בפורעניות הקהל והוא הי' עון סדום (ס' העקידה שער כ).

מג) מתוך שלא מיחו בעוברי עבירה למדו הדורות מעשיהם (רש"י סוטה מא:).

מד) מי שבידו למחות ולא מיחה נתפס על חטאו וזה דבר ברור מד' רבותינו גם מן הכתוב וכו' והעובר עליה ולא הוכיח בטל עשה, ועוד שהוא מכת הרשעים שעושין כן (חינוך מצוה רלט, וע"ע בשל"ה תחלת ספרו).

מוגה

מה) אשמיהם של ישראל תלויים בראשי דיניהם (ילקוט יחזקאל סי' שמא, וילקוט דברים תת"ב).

מו) בן אדם רפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר וגו' ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיותו, הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש (יחזקאל ג).

מז) ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו (אהרן, בהעגל) שכונתו לא היתה לרעה אבל על אשמת העם האשים אותו, כי הי' ראוי להוכיחם והם נכשלו על ידו (רמב"ן תשא עה"כ מה עשה לך העם הזה).

מח) מפני מה מתים ת"ח בלא זמנם מפני שהם בחיים כעצמם שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי תורה ויראת שמים (אדר"נ פכ"ט).

מט) היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכים פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן (מדרש רבה איכה — עה"כ ויצא מכת ציון).

נ) ולסיום הדברים: אעתיק מ"ש הלוחם הגדול מוהר"ר חיים סופר זצ"ל בספרו הבהיר שערי חיים דף ו, ע"ב, וז"ל: או' מיום הדין ואוי מיום התוכחה כבוא עת מועד לכל חי, וכי יפקוד ד' על מעשי אנוש ועל פעולות אדם שיחופש וימצא כתוב: צדיק זה חלל שבת, חסיד זה עבר על נדה, ירא אלקים זה עבר על נבילה וטריפה ושעטנו, קדוש זה עבר על א"א, וישתוממו כל אנשי אמונה וישאלו הלא הדור תמים פעלו, ויענהו ד' בסערה: הלא הי' בכחך למחות באיש פלוני אלמוני רשע, מדוע לא זכרת אותו ולא פקדת עליו אשמו וכו' עכ"ל.

* * *

חוצה לארץ לאדמת נכר ח"ו (כמו שאביא לקמן מהסמ"ק והח"ס) ונתחסר על ידי מעשיו ברכה גדולה של אריכות ימים שלו ושל בניו, וכי יש לך שוטה גדול יותר מזה כמו שאמרו חז"ל (חגיגה דף ד' א') איזהו שוטה כל שמאבד מה שנותנים לו, מן שמיא נתנו לו סם חיים לאריכות ימים ובידים מפסידו ואבדו, וכי יש לך אכזר ורוצח גדול יותר מזה לבטל ברכת אריכות ימי בניו ובנותיו, אם בחר לעצמו לאבד ולהפסיד אריכות ימים ע"י חטא ועון שנוהג קלות ראש בביהכ"נ ואיננו עונה כדת וכדין אמן בתפלת השליח ציבור, ואמירת קדיש ומעניש את עצמו באין מבין בשביל הנאה של מה בכך לשמוע דברים בטילים והבלי הבלים מחבירו בביהכ"נ מי יוכל לעכב בידו להיות שופך דמיו בעצמו, הגם שאינו ראוי ועובר על שופך דמים, אבל לגרום רע וחלילה לאבד בידים ולגזול בשאט נפש ברכת שמים מעל לבניו ובנותיו ולהביאם לידי סכנה ופקוח נפש ממש ע"י ביטול ברכת ה' מעון קדשו ברכת ירבו ימיכם וימי בניכם — זהו אכזריות שאין שכל אנושי יכול להשיג ואין הדעת יכול לסבול, וכל אנשי בתי הכנסיות כאיש אחד מחייבים לעמוד כנגדו שחלילה לא יגרום גם להם רע צער וצרה עגמת ודאבון נפש. ואנשי בני הבתי הכנסיות מחוייבים לזרקו מביה"נ אחר ב' וג' התראות כשאיננו פוסק מלדבר ולשוט, כי דינו כרודף ממש אחר נפשות נקיים, שהדין שמצילים אותו בנפשו של רודף, ואיך להצילם מהרודף גמור איש רע ובליעל הזה אם לא לזרקו בכח ולדחותו בחרפה ובושה מבתי הכנסיות.

(ו) פעם אחת אמרתי ביני ובין עצמי בחשאי לאיש אחד שהיה שח שיחה בטילה בביהכ"נ ולא היה אפשר לפעול אצלו ולא כלום, שאני פוסק לו עפ"י דין שהרבה יותר טוב ומצוה גדולה עושה אם ישאר בביתו ויתפלל שם ביחידות ולא יבוא להתפלל בביהכ"נ (כי איננו מתפלל כי תפלתו תועבה ע"י השיחה בטילה) ואם לעתיד לבא ישאלו אותו למה לא בא לביהכ"נ אני מקבל אחריות שיענה שאני פסקתי לו כן הלכה ולמעשה, ונתבייש מאוד ונתאדם כשני (אם יהיו חטאיכם כשני) ונתמלא כעס וחימה, עכ"ז בא ב' וג' שבתות להתפלל לביהכ"נ שלי ואחר ג' שבועות פסק מלבוא, יהי' שם ה' מבורך שהשגתי בזה מטרתו, וברכתי ברכת ברוך שפטרני מענשו של זה, ושמתתי שמחה רבה באמת כי מעשיו נגעו לי עד לבי ונפשי.

(ז) ממש היום שמענו שמועה נוראה שחתן מב' שבועות כבן כ"ב שנים נחלה בחולי בפתע פתאום, ושהרופאים נתיאשו ממנו ה' ירחם ואמרו תהלים היום ב' דחומ"ס ור"ל ביום כ"ו תשרי הוא גוסס הי"ו ורק הכלי מכשירים שואבים אויר בריאתו וביום כ"ח תשרי תבק חיים לכל חי ר"ל, לפני ימים נחלה בת י"ג והמחנכת שלחה לביתה בשעה ג' אחר הצהריים ובשעה שש כבר שבקה חיים לכל חי ר"ל, אהה, על מה זה ועל מה זה.

וכהנה וכהנה שבר על שבר יחדיו ידבקו שמועות נוראות תסמר שערות אנוש פורחות באויר. מי יודע מי ומה גורם כל זה לא נחשד ח"ו קוב"ה לעשות דינא בלא דינא (ברכות ה' ע"ב) מי יודע אם לא חלילה וחלילה עון בזיון מקדשי ה' גורם ומה שבשאט נפש זורקים ומאבדים בידים סם החיים הנ"ל שנתן בידינו ה' הטוב ברוב רחמיו וחסדיו ומפסידים אותו

עניית אמן כהלכתה

יז

טו) בשעה שישראל בצרה ומתפללין לפני הקב"ה קול מכריז בכל העולמות פתחו שערים, כמו שישראל פותחים בעניית אמן את שערי הברכה, כך עתה יפתחו לפניהם את השערים לקבל תפלתם (שם ח"ג רפה:).

טז) בשעה שישראל עונים איהש"ר בקו"ר מתמלא הקב"ה רחמים וחס על כל ואפי" על הרשעים שבגיהנם ומרויחים להם ג"פ ביום שעה וחצי שעה (זוה"ק ח"א סב:).

יז) כשישראל למטה שומרים לענות אמן ומכוונים לבם כראוי, כמה שערי ברכה נפתחים להם למעלה, וכמה טובה מצוי בכל העולמות, כמה שמחה בכל העולמות (ח"ג רפה:).

יח) בנו של ר' ספרא קפץ מהגג לשמוע קדיש ועי"ז ראו בו שאדם גדול יהי (ח"ב קסו:).

יט) הקדיש הוא שבח שהקב"ה מתעלה בו יותר מכל שבחים אחרים, ולמה בשביל שהוא גורם כפי" לסט"א ושיתעלה כבודו של הקב"ה על הכל (ח"ב קכט: וכן בח"ג קכט: שמשבר כל הקליפות ע"ש).

כ) אפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק לאיהש"ר (ברכות כא:).

כא) העונה איהש"ר כחלום מובטח לו שהוא בן העוה"ב (ברכות נו:).

כב) עלמא אמאי קא מקיים, אקרושה דסירא ואיהא שמיה רבה דאגרתא (סוטה מט:).

כג) בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהי שמו הגדול מבורך, אפילו יש לו שטר גזירות של ק' שנה הקב"ה מוחל (קהלת רבה ט, כ, ובמדרש שוח"ט משלי י' הגירסא: אפילו אם נחתך גזר דינם אני מוחל להם ומכפר עוונותיהם. ע"כ).

כד) סנדלפו"ן קושר כתרים מקדוש, וברוך הוא, ומאמן יהש"ר שעונין בני ישראל, מכאן אמרו חכמים כל המבטל אמן יהש"ר גורם למעט העטרה וחייב נידוי (מדרש כונן).

כה) בשעה שאומר בני הפטרה (בציבור) בקהל חולצין אותי מן הדין, ובשעה שאומר קדיש קרעו לי גזר דין מכל וכל (זוה"ח ויקרא מט:).

כו) כל העונה אמן בעוה"ז זוכה לענות אמן לעוה"ב (מ"ד דברים ז, א, תנחומא צו, ח).

כז) העונה איהש"ר בכל כחו אפילו הי' בו שמץ ע"ז מוחלין לו (זוה"ק ויקרא דע"מ דף כ').

חבירו הלא ל"בית עם" בא להזדמן ולפגוע בחבירו, לא כן מי שהולך ברגש בביהכ"נ יהיה מעשה איש כזה בוריות ובוהירות ליטול ידיו להתעטף בטלית ובחול להניח תפילין לחטוף סידור ולהתפלל, וכן יעמוד ויעשה עד אחר התפלה ברגש של קדושה.

ט) הא לך לשון רבינו הסמ"ק (מצוה י"א) ואם כן אוי להם למדברים דברים בטלים או עושים שחוק וקלות ראש בבית הכנסת בשעת תפלה ומונעים בניהם מחיי עולם הבא, כי יש לנו לעשות קל וחומר בעצמינו מעובדי אלילים אשר אינם מאמינים בה' עומדים מאלמים בבית חרפותם, כל שכן שאנו העומדים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומצינו במדרש ובתלמוד גם ספרו לנו אבותינו וראינו בעינינו כי כמה בתי כנסיות אשר נהפכו להיות בתי עובדי אלילים על שהיו נוהגים בהם קלות ראש, וכן הנביא אומר (ירמ' ז') המערת פריצים היה לי הבית הזה, על כן כל אחד יתן אל לבו להיות ירא וחרד לפני כוראו ולא ידבר בשעה שהחזן אומר שמונה עשרה לכל הפחות, עכ"ל, (ועיין במג"א סי' קנ"א סק"א).

הרי רבינו הסמ"ק מעיד בגדלו שעיניו ראו ולא זר איך בתי כנסיות ובתי מדרשות נתהפכו רחמנא לצלן לבית ע"ז בחטא זה של שיחה בטילה בביהכ"נ וביהמ"ד ומעצמו מובן שבתי כנסיות ומדרשות אלו שנתהפכו לבתי אלילים לעתיד לא יהיו נקבעים בארץ ישראל ולא יתחברו יחדיו לבית המקדש הגדול שיהיה גדול כירושלים דעוה"ז ומי הוא שיקבל על עצמו האחריות המבהיל הרעיון שיגרום על ידי דיבורו ושיחתו בבית הכנסת שאותו בית ר"ל לא יהיה נקבע בארץ ישראל לעתיד ועוד יותר שח"ו יתהפך לבית ע"ז. י) הא לך לשון רבינו הח"ס זי"ע בדרושותיו (עמוד ש"ט ד"ה כתיב בהפטרת): והטעם באמת לכל זה כי הקב"ה ברחמי וחסדיו השאיר לנו מקדש מעט בהכ"נ ובה"מ אם אנו נוהגים בהם קדש אזי הם עתידים לקבוע בא"י (כמגילה כ"ט). ויש להם גם עתה קדושת א"י והתפלות נשתלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון ח"ו ומדברים בהם דברים בטלים וההבל של דברים בטלים הוא טמא ומחלשב בו שר של חו"ל והוא גם הוא נעשה בעה"ב בבה"כ ר"ל ומקבל התפילות ומכניסם אל החיצונים והו"ל כעובד ע"ז ככל הדר בח"ל שדומה כמי שאין לו אלוה ככתובת ק"י: (כאן מאריך לפרש מק"ק בהפסרת ט"ב הנה קול שועת בת עמי מארץ מרחקים ה' אין בציון אם מלכם אין בה מדוע הכעיסוני בפסיליהם בהבלי נכר), ובא כמתרץ מדוע כיעסוני בפסיליהם בהבלי נכר על ידי ההבל של דברים בטלים בבתי כנסיות שהם הבלי נכר, עי"ז כיעסוני בפסיליהם ועי"ז נמי קול שועתם הוא מארץ מרחקים כי אלולי כן היה אדמת בה"כ נחשב לארץ ישראל ולא לארץ מרחקים, עכ"ל.

אין ספק אצלי שרבינו קמוח"ז מרן הח"ס כיוון לדברי הזוהר הק' שהשיחה בטילה בביהכ"נ גורם אריכת הגלות ורוחה זמן הגאולה ותפילתינו איננו נתקבל הגם שביהכ"נ

עניית אמן כהלכתה

יט

כל העולם כולו, כי זה עכשיו ממש נחשב למת מצוה, ומי שיעבור על זה אינו נחשב מתלמיד, כי על זה מסרתי תמיד נפשי בבית מדרשי שיכולתי למחות, וגם בכתי מדרשים אחרים אצל שכיני שיכולתי לפעול אצלם, כי הרחוקים בהסתכלות על שיינע יודי"ן שעוברים על זה אין שום פתחון פה למחות כידוע, רק השומר נפשו שלא יפול למדורא תתאה בשאול תחתית כמובא בלשון של זוה"ק יחוס על נפשו ולא ידבר שום דיבור בשעה שהש"ץ חוזר התפלה, ולא בשעת קדיש, ולא בשעת קרה"ת, או אמירת הברכות וכו'.

ואם ידמה להם היצר שיפסידו ממון בשביל זה ימסרו נפשם על ממון הבווי, כי באמת אין מפסידין ח"ו על כבוד שמים לעולם כי דורשי ה' לא יחסרו, וכו'.

ד) בשל"ה הק' (מסכת תמיד, עניני תפלה) וז"ל: כי העליונים והתחתונים ככלל תלויין במלת אמן והוא עיקר ושורש ויסוד מוסד לכל העולמות כולן, ומי שמכוון לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכוונה וכדינו גורם למעלה קדושה הרכה מאד ושפע רב טוב לכל העולמות וכו' והקול יורד בשמים ממעל ומודיע שכל זו הטובה והשמחה גרם פלוני זה עבד המלך הקדוש, וכשישראל נתונים בצרה מתפללין הכרוז יוצא ככל העולמות פתחו שערים וכו', כמו שהם פותחין שערי הברכות וההשפעה ממעל ותקובל תפלתך ע"כ בזוהר, וכן אמרו חז"ל בתלמוד וזה שכרו בעוה"ז ובעוה"ב מה שכרו, אמרו חז"ל וכו' ועולה ממדרגה למדרגה להתעדרן בג"ע בעוה"ב ועליו נאמר כי מכבדי אכבד, הלשון המורגל בפוסקים ובספרי המקובלים, גדול העונה אמן יותר מן המברך, כן הוא האמת שאמן גדול מצד עצמו ולגדולתו אין חקר, עכ"ל.

ה) שמעתי מצדיק אחד בשם רבינו הקדוש ר"פ מקאריץ זצ"ל שסיפר מעשה מאיזה צדיק שראה אותו בגן עדן והקשה לו מתנגד אחד (האיך ראית לאותו צדיק בג"ע) הלא ראינו רבינו בכאן (בעוה"ז) והשיב: הלא אמרו חז"ל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע, וקשה לאיזה צורך פותחין לו אם אינו רואה זאת, רק, מי שזוכה לענית אמן בכל כחו ככוונת רז"ל זוכה לראות שפותחין לו שערי ג"ע ויוכל להסתכל בתוכו, כי חז"ל לא דיברו גוזמאות ח"ו, רק אין אנו זוכים לזה.
(שו"א ח"ב רמט:)

ו) מי שמספר בשעה שהש"ץ חוזר התפלה, ובעת אמירת הקדישים, ובשעת אמירת ברכות השחר לפני התיבה, א"א בשום אופן אפילו שיהא מלאך שיהא נזהר מאמן יתומה, כי באמצע הדיבור אי אפשר בשום אופן לכוון, כי אמן יתומה פירושו שאינו יודע באיזה ברכה שעונין, וכ"ש שאינו יכול לכוין בכוונת אמן אפי' בפשטות, וגם עונה אמן קטופה וחסופה שעונה קודם שצריך לענות, או אחר שהבעל תפלה כבר התחיל בברכה אחרת, וזה מורגש בחוש, ומי שוטה יכול להכחיש זאת, אם לא שוטה רשע, וגם רוח שאינו מודה על האמת.
(שם דף רנ"ב)

- (ח) השח שיחה בטילה כביהכ"נ בשעת התפלה הוא חוטא ומחטיא רבים, ועובר על לאו דלפני עור לא תיתן מכשול (שם).
- (ט) כל מי שנכנס ביראת הכבוד לביהכ"נ ולביהמ"ד להתפלל, זוכה ליכנס לביהכ"נ ולביהמ"ד לעתיד לבא (ד).
- (י) השח כביהכ"נ וכביהמ"ד בתוך התפלה, לא יזכה ליכנס ח"ו, ובחוץ יעמוד עם חבריו הרעים (שם).
- (יא) מי שהי' שח יעשה תשובה, ויזכה לעמוד בשורה ראשונה שכביהכ"נ וכיהמ"ד דלעתיד (שם).
- (יב) המתפלל כביהכ"נ וכביהמ"ד כראוי יזכה לאריכת ימים ולזרעו אחריו (ה).
- (יג) השח שיחה בטילה הוא אכזר על עצמו ועל זרעו להפסיד ולאבד ברכת ה' מעל באריכת ימים (שם)
- (יד) השח שיחה בטילה הוא רודף גמור כנגד כל המתפללים כביהכ"נ (שם)
- (טו) מצוה להישאר בבית ולהתפלל ביחידות מלדבר כביהכ"נ (ו)
- (טז) השח שיחה בטילה הוא "שוטה" ואסור לצרפו למנין לדעת רבינו הט"ז (ז)
- (יז) מצוה לבזות את השח שיחה בטילה, אם אחר התראה ג"פ איננו שותק (שם).
- (יח) חלילה לעשות ולנהוג כביהכ"נ "כבית עם" (שם).
- (יט) מצוה לילך לבית הכנס "ברגש דקדושה" (שם).
- (כ) בתי כנסיות נתהפכו לבתי ע"ז בעון שיחה בטילה כביהכ"נ בשעת התפלה (שם).
- (כא) ע"י הדברים בטלים כביהכ"נ שר של חו"ל מכניס התפלות אל החיצונים בשעת התפלה (שם).
- (כב) השיחה בטילה גורם אריכות הגלות ומעכב הגאולה (שם)
- (כג) ביהכ"נ דלמטה מכוין נגד ביהכ"נ דלעילא (שם)
- (כד) מעשה נורא ממי שמבטל לענות אמן ואיהש"ר (שם).
- (כה) נעשה תשובה ונזכה לביאת משיח צדקינו כב"א. (יב) (סימנא מילתא כ"ה יהי' זרעך).

עניית אמן כהלכתה

כא

וכל אדם יזהר מאוד בתשובה קלה כזו ואף אם כבר דיבר יהי' לו תיקון גדול מהיום והלאה על ידי שיגער בחבירו, והחיוב מוטל עליו לגעור בחבירו כמו שאי' בשו"ע (סי' קכ"ד), ונ"ל כוונת השו"ע שהוא כמו דוצח שנהג על ידו כמה בנים.

ובזה יובן הפסוק, לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקח, ד"ל שלא לקחו מוסר והיו מדברים בביה"כ כנ"ל, וע"כ חטאם גדול כמו חטא קין שהרג לאחיו, וגדול הי' עונו מנשוא, עוני נמי גדול וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמו, ודרונותיכם נעשה לכם כזכיות ונברא לכך מלאכי רחמים, ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן, עכ"ל. (סה"ק הגן ודרך משה יום טו).

(יא) על כל קטרוג שהשטן מקטרג הקב"ה במדת רחמיו משתיק לו, ומשל כשהשטן אומר ישראל גנבים הם הקב"ה משיב לו, מי יאמר אם האומות קבלו התורה שלא היו גנבים וגזלנים יותר מישראל, אבל אם מקטרג ואומר שישראל אין להם יראה מדברים בכה"כ, לזה אין להקב"ה תירוץ כביכול כי עכשיו דאינו בעוה"ד האומות עומדים בבית תפלתן באימה ובידאה, ומיד נותן הקב"ה רשות למשחית לחבל העולם וזהו דבר רח"ל, ואל תקרי דבר אלא דבור שהי' מדבר בכה"כ בעת התפלה וברא מלאכים משחיתין, המה ממיתין אותו בשעת הדבר בר מינן, עכ"ל. (שם יום שמיני)

(יב) חסיד היה מתענה על אדיכת הגלות, וגילו לו בחלום הלילה איך יבא הגאולה והעולם אינם משגיחין לענות אמן על ברכות הגאולה, וזהו: המחזיר שכינתו לציון, ועל ירושלים שקודם ושמדו. (שם יום יא)

(יג) הרה"ק ד' ייבי זצ"ל הי' דודש תמיד בקולות, צעקות, ותחנונים שזה (שיחה בתפלה) עיקר גרם הגלות וגילה שמפני זה החטא הי' כל גזירות שנת ת"ח דח"ל. (שו"א דף דנ"ו)

(יד) מי שנוהד בזה"ז בזה מקבל שכר ביותר נגד כל העולם כולו כי הוא ממש כמת מצוה, וזה גודם הגלות בעוה"ד שמפסיקין היחוד, ואילו היו נוהדים בזה היו יכולים לבטל כל גזירין בישין ולסתום פיות המקטדיגין. (שם)

(טו) לא כמו שנהגו עמוני עם שבשעה שהחזן חוזר תפלת שמו"ע אינם עונים אמן ואומרים בקשות ומעמדות, וגם הלומדים מפלפלים וסומכים על הסברא משובשת וכו' אם ח"ו מכל העונים את הברכה אפילו דק אחד אינו עונה אמן, עונו גדול מנשוא ולא עור אלא שמחטיא את הרבים, והמונים מביאים לעצמם דא"י מת"ח שהוא מפלפל בשעת שמו"ע, והמה משתעים במילי דעלמא וגורם בזה דעה לעצמו ולאחרים, ויהיה בכלל ידבעם בן נבט שחטא והחטיא, ואי' בשו"ע שמחוייב כל אדם לגעור בהמספרים בביה"כ, וחוטא גדול הוא כמו דוצח, ועונו גדול מנשוא. (הגן ודרך משה יום טו)

ח) בצדקי' כתיב ויעש הרע בעיני ד', שהי' בידו למחות ולא מיחה (סנהדרין קג.).

ט) למד אדם ולימד, ושמר ועשה, והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה הר"ז בכלל ארור – לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא לימד לאחרים ולא הי' סיפק בידו למחות ומחה הר"ז בכלל ברוך (ויקרא רבה כה).

י) א"ל הקב"ה (למה"ד) הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים, א"ל הי' בידם למחות ולא מחו א"ל גלוי וידוע לפני שאים מיחו בהם לא היו מקבלין מהם, א"ל אם גלוי וידוע לפניך לפנייהם מי גלוי ולפיכך הי"ל למחות ולהתכוות על קדושת שמך ולסכול הכאות מישראל (תנחומא תזריע ט).

יא) קח את כל ראשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מיחו בכני אדם (תנחומא בלק יט).

יב) ומי הרג אותם, פנחס, שהי' סיפק בידו למחות ולא מיחה, וכל מי שסיפק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישראל למוטב כל דמים שנשפכין בישראל נשפכין על ידיו (ילקוט שופטים סח).

יג) הי"ל לסנהדרין גדולה שיקשרו חבלים של כרזל כמתניהם ויגביהו בגדיהם למעלה מארכובותיהם ויחזרו ככל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לעגלון, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וילמדו אותם דרך ארץ (שם).

יד) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה (שבת קיט:).

טו) האי צורבא מרבנן דמרחמין לי' בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:).

טז) בעיקבתא דמשיחא אין תוכחה (סוטה מט:).

יז) מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה (סנהדרין קא:).

יח) יאהב את התוכחות, שכ"ז שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם (תמיד כח:).

יט) כל המוכיח חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד (תמיד כח:).

כ) כל היודע להוכיח ומוכיח את הרבים, הרי הוא עושה קורת רוח לפני קונו (תנא דבי אליהו רבה ג).

כא) מי שיודע שחבירו רשע ומחניף לו ומלא עונות ואומר לו צדיק אתה ראוי שיבאו עליו כל הקללות שכתורה, אבל מי שמוכיח חבירו שיחזור בו נוטל

של הגאון הנ"ל כאשר ראה שלא ענה אמן על ברכת התינוק, כעס עליו ככעס גדול והיה מנדה להגאון ר' מרדכי יפה וגער בו בנוזיפה, והמתין הגאון ר' מרדכי יפה שלשים יום כפי הדין שנידה הרב לתלמיד, ואחר כך בא הגאון ר' מרדכי יפה ורצה לפייס את רבו ולא היה רוצה למחול לו, ואמר לרבו רבינו ימחל אדוני ויאמר לי מה פשעי ומה חטאתי נגדו ומה חרי האף הגדול הזה, השיב לו החכם הנ"ל ידוע תדע שאהבה גדולה ושליומה שאינה תלויה בדבר אהבהיך יותר מבני, אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה בשעה שלא ענית אמן על הברכה של התינוק, אמנם כאמת ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה שבכל מקום ובכל קהלה אשר תדרוך כף רגלך תדרוש ברכים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול של מי שאינו עונה אמן על ברכה ששומע מישראל.

וגם תצוה לבניך ולבני בניך עד סוף כל הדורות שיספרו את המעשה הגדול והנורא מה שאספר לך, וכך היה המעשה, שבמדינות שפניא היה מקדם קהלות קדושות קודם גזירת תתג"ו, והיתה שם עיר גדולה לאלקים עיר ואם בישראל, והיה שם מלך אחד והיה רוצה לגרש אותם כמה פעמים, והיה שם אב"ד חסיד ועניו גדול ועשיר גדול והיה נושא חן בעיני המלך, ובכל פעם שהיה דעתו לגרש היהודים הי' החסיד הנ"ל מפיר עצתו ומבטל דעתו, ויהי היום ויכעס המלך על היהודים וצוה לגרש אותם, ובאו כל בני הקהלה להחסיד הנ"ל שילך למלך להמליץ בעדם לבטל הגזירה כפעם בפעם, והצליח מעשה השטן בעוה"ר ובאו לעת מנחת ערב להחסיד, והשיב להם החסיד הנ"ל שילך עמהם רק שרוצה להתפלל תחלה תפלת המנחה ראשית חכמה יראת ה', והפצירו בו ואמרו לו זו גם כן מצוה להציל כלל ישראל ועתה הוא עת רצון לפני המלך ואחר כך תתפלל, ויעש כן החסיד והלך עמהם לחצר המלך, ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו וירץ לקראתו ויחבק וינשק להחסיד הנ"ל, וסבר החסיד ברעתו שבודאי יבטל הגזירות מגירוש הנ"ל והיה מסבב בדברים אחרים עם המלך.

ובתוך כך בא כומר אחד ממדינת המלך ממרחקים לפני המלך, ויפול לרגלי המלך ויברך את המלך ברכה ארוכה וחשובה בלשון לטי"ן או לוע"ז, והחסיד הנ"ל לא הבין דבריו, וכשראה החסיד שיעבור זמן מנחה הלך לקרן זוית אחת להתפלל מנחה, ורעת החסיד היה שיש לו שהות להתפלל קודם שיפסוק הכומר הנ"ל מלברך את המלך, ובתוך תפלת החסיד קם הכומר והוא מעל רגליו וצוה לכל העומדים בבית המלך לענות אמן על הברכה עבור שתקיים ברכתו, ויענו כלם יחדיו אמן, והחסיד לא ענה אמן שלא היה רוצה להפסיק בתוך התפלה, ושאל הכומר הנ"ל אם ענו כל ב"ב אמן השיבו כן, ושאל אם גם היהודי ענה אמן והשיבו לא בעבור שמתפלל שם, ויהי כאשר שמע הכומר שלא ענה היהודי אמן, תלש את שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר הוי על המעשה הרע הזה שבעבור היהודי הזה

לב) ע"ז נענשו אנשי פלגש בגבעה, אמר להן הקב"ה בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם (סנהדרין קג:).

לג) הא דכתיב והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור כיון שהי' בידם למחות ולא מיחו הוי להו כצדיקים שאינם גמורים (ע"ז ד).

לד) יען שאהרן לא מיחה במשה (במי מריבה) כי נהג בו כבוד כתלמיד לרב, ואין חולקין כבוד לרב במקום שיש חילול השם, ועל שלא מיחה נלקה כיוצא בו (מדרש תנחומא, חקת).

לה) מזה (מפנחס) ילמוד האדם שיקנא את קנאת ד' צבאות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה, ראה איך החזיקה לו השי"ת טובה וחנות וברית שלום עכ"ל (של"ה הק' בעשרה הילולים).

לו) מ"ש בתנחומא ראה, דהרבה כשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מיחו, משא"כ נח שמיחה בהם כמו שארז"ל בכ"ר עה"כ שנאו בשער מוכיח (החיד"א בחומת אנך פ' נח).

לז) מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב ומושכי העון הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר ..ולא תשא עליו חטא" וכו' וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהור לב להעיר קנאה וכו' עכ"ל (שע"ת לר"י שער ג, אר' נט).

לח) כ' הרמ"א ביור"ד של"ד בסופו ובחור"מ סי' יב, מתשובת מהרי"ו סי' קנז, דנהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהיתרא דמו להם לחנוף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אע"ג דלא ברי היזקא, ע"כ תפוג תורה, ולענ"ד טעות גמור הוא זה ודברי מהרי"ו לא נאמרו אלא בברי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורר מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורר כ"א בדאיכא מקום לירא כמ"ש בנדה דף סא, וכע"ז בשו"ת הרשב"א הובא ב"י חו"מ יב, וכו', ושופט הממונה על ישראל לרדות העוברים ומקיים לא תגורר יזכה למחיצת פנחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה, (עכ"ל פת"ש בשם בכר"ש).

לט) אל תקנא בעושי עולה, דכל מאן דחמי עובדיהון ולא קני לקוב"ה אעבר על תלת לאוין, בגין כך בעי ל"י לבר נש לאתפרשא מנייהו ולמסתא אורחי' מנייהו עכ"ל (זוה"ק ח"א דף רלט:).

מ) כל ההוא בר נש דמקני ל"י לקב"ה לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ב"י כשאר בני נשא (שם דף כט:).

מא) כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעוה"ז,

הגלות, ונתגלה לו בחלום איך יבא הגאולה והעולם אינם משגיחים לענות אמן על ברכת הגאולה, וזהו המחזיר שכינתו וכו', ועל ירושלים וכו', וגורמים להחזן שעושה ברכה לבטלה ח"ו, וכבוד המה רגילים בזה בעוה"ר.

ע"כ אני מתקן בכל הקהלות ובכל מקום שאני נוסע לזכות הרבים, וחוזר אני על כל החזנים קודם מורים, וקודם ושמרו, שימתין החזן מעט אחר סיום הברכה, ויכה באגרוף על התיבה שקודים עמוד כדי שיזכיר להקהל אנשים נשים וטף לענות אמן, ואז מנעדרתו ירגיל הנער בזה וההרגל נעשה טבע גם בזקנותו לא יסור ממנו, ואם לא יעשה החזן זאת, העונש על החזן, שהוא גורם מיתה להשומע ואינו עונה, ובאמת תיכף ומיד חייב מיתה ח"ו, רק אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה ובא לידי עניות ח"ו, ועני חשוב כמת.

על כן אחי ורעי לא יהא אמן הזה קל בעיניכם, ואין האדם נקרא צדיק אלא אם קיים בכל יום צ' אמונים, ור' קדושות, י' קדישים, וק' ברכות, ד"ת של צדיק, רק אימתי יכול לקיים אם אדם רד במקום מנין, ואז אם ישכים לכה"נ וישמע כל הברכות מהחזן ויענה על כל הברכות אמן יקיים כנ"ל, אבל מה יעשו אותן המאחרים לבא לבית הכנסת באיזה אונס, או אותו הרדים במקום שאין מנין, וההולכים בדרך האיך יקיימו דמו צדיק כנ"ל, על כן אני מורה להם דרך ישרה שיבור לו כל אדם ולא יטה ממנו ימין ושמאל, בדאשון אם איחד לבא לבית הכנסת עד אחד הברכה הן כולן או מקצתן, יאמר לבנו הקטן או להבירו שלא התפלל עדיין, שיאמר לו כל הברכות בקול דם שיענה עליהם אמן, וכן יעשה האדם כשהולך בדרך עם חבירו או משרתו, וכן בכל מקום שאין להם מנין, ובמקום אמן שאין יכול לענות אחד חזרת שליח צבור י"ח, יקיים על ברכת הפידות, ובהרחמן הוא בברכת המזון, יבדך חבירו או בנו אפילו תינוק בקול דם, כי תקנו הרחמן אלו י"ח במקום ח"י ברכות שבתפלה עכ"ל.

וזה לשונו לעיל (בליום תשיעי) ע"כ אחי ורעי אם תרצו להציל עצמכם מן הרבר בר מינן, וגם בניכם הקטנים שלא ימותו ח"ו במיתות משונות שקודין פאקי"ן מאזלי"ן שזו גם כן מין רבר רח"ל, מנעו עצמכם מן ההגיו"ן, ד"ל שלא תרברו ח"ו בבית הכנסת שום רבר בטל, ובשל"ה מזהיר מאד שצדיך לברוח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום אחד פאקי"ן, ואם אינם רוצים לברוח עם הילדים הוו עתידים לעמוד עם בניכם לדין, שהם גרמו לבניהם שימותו, ובעוה"ר בזה גרמו האבות שרברו בבית הכנסת (בשעת התפלה), ועכשיו בעוה"ד כמעט רובם ככולם נכשלים ברבר הזה ונעשה להם כהיתר, וגרולי הרור נכשלים בזה בעוה"ד.

והנה באתי לעודד לבככם הטהורים, וכל דבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים לגזור על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא ירברו, דהיינו שיצוה להכריז שתיקה יפה בשעת התפלה, ואז יהיה להם שיבה טובה שהוא ד"ת שתיקה יפה

ווילט איר אָן זיך אָנשטרענגען מיט צייט געלט און כח...

- (1) פארזיכערט זיין ח"ו נישט נידערן אין גיהנם פון וואו מען קומט קיינמאל נישט ארויף?.
- (2) ראטעווען נאנטע און ווייטע אויב זיי זענען ח"ו פאר'משפט געווארן צום גיהנם?.
- (3) זוכה זיין צו זאגן אמן אויף יענע וועלט אויך?.
- (4) זוכה זיין צום צווייטן היכל פון גן עדן?.
- (5) אויף יענע וועלט זוכה צו האלטן אין איין ארויפגיין העכער און העכער ממדריגה למדריגה?.
- (6) נישט הייסן אז איר זענט ח"ו מבזה דעם באשעפער?.
- (7) אז אויב ח"ו עס איז אנגעשריבן שווערע גזירות פון (70) יאר זאלן זיין בטל ווערן?.
- (8) צוברעכן די כחות הטומאה?.
- (9) מען זאל אייך עפענען די טויערן אין הימל אנצונעמען אייער תפלה אין א עת צרה?.
- (10) ברענגען ברכות גוטסקייט, מיט אסאך פרייד אויף אלע וועלטן?.
- (11) האבן א חלק אין אויפהאלטן די וועלט וואס דאס באדייט אז איר האט א חלק אין אלע גוטע מעשים וואס ווערן געטאן אויף די וועלט?.
- (12) ווילט איר אויסמעקן אלע עבירות אייערע?.
- (13) צורייסן גזירות פון הונדערט יאר?.
- (14) נישט ח"ו אריינגעשטעלט ווערן אין חרם דורכן ב"ד של מעלה?.
- (15) האבן איינטריט אין אלע טויערן פון גן עדן, צו גיין און קומען?.
- (16) נישט האבן א חלק אינעם אפהאלטן די גאולה?.
- (17) גורם זיין גרויס קדושה און אסאך גוטע השפעות אין אלע עולמות און מען זאל אויסרופן אין הימל איר האט דאס אלעס גורם געווען?.
- (18) בעזה"י אויסלעבן די יארן, און נאך האבן אריכות ימים?.
- (19) דערלעבן חתונה מאכן און נחת האבן פון די קינדער?.
- (20) באקומען שכר קעגן די גאנצע וועלט?.
- (21) אויסהיטן פארשידענע קראנקהייטן פון די קליינע אומשולדיגע קינדער?.
- (22) ח"ו נישט גורם זיין פארשידענע מגפות אויף די וועלט?.

כב) ענין נורא מובא בס' מרכבת שלמה לר' ישמעאל כהן גדול דף ג' ע"א בסופו, וז"ל: אמר ר' ישמעאל שם לי סגניא"ל שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל, וישבתי בחיכו והיה בוכה והי' דמעות יורדות מעיניו ונופלות עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני מה אתה בוכה, אמר לי ידידי, בא ואכניסך ואראך מה גנוז לישראל עם הקודש, תפסני בידו והכנסני לחדרי חדרים ולגנוזים ולאוצרות ונטל את הפנקסין, הראני אגרות כתובות צרות משונות זו מזו, אמרתי לו הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולין ישראל לעמוד בהן, אמר לי בא למחר ואודיעך צרות משונות מאלו, למחר הכניסני לבית גנוזין ולחדרי חדרים והראני צרות משונות מן הראשונות וקשות, אשר למות למות, ואשר לחרב חרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי, אמרתי לו הדר זיוי כל כך חטאו ישראל, אמר לי בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו וכיון שנכנסו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יה"ש"ר אין אנו מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים עכ"ל.

כג) דע אחי אהובי כי באם אתה עומד לפני הקב"ה ועונה אמן יה"ש"ר בקול תקיף ובקו"ר ובכוונת הלב אז עולה זה הקול ובוקע טינרין תקיפין ומשבר מנעלין דפרזלא ובוקע חומות למעלה לפי ערך כח נפשך ונשמתך, ואז בזה הכח מתלבשת שכינת עוזינו, ונותנת כח למלאכי רחמים של ישראל כמו כמלאך מט"ט, ומלאך מיכאל שרא רבא דישאל, ומלאך גבריאל וחבריהון, ונוטלין וחוטפין בזה כמה נשמות מידי הס"ם, אשר כבר נגזר עליהם רח"ל שבי, הרג, וכיזה, וכל מיני צרות משונות ח"ו, ונמסרו בידו של המקטרג לשבי ולכיזה, והקב"ה ברחמיו מציל אותם מידו בנסים ונפלאות אל הנשמות אשר יש להם איזה שייכות עמך מצד עיבור וניצוץ וגלגול, כי יש נשמה אשר יש לה שייכות אפילו עם עשרת אלפים אנשים בדור כמבואר בס' הגלגולין, ואין שייך זאת לגדולת האדם, או שיהא מפורסם, ויכול להיות שיהא אפילו איזה בעל מלאכה ושורש נשמתו הוא ממקור רם ונשא בשורש העליון, וכ"ו.

א"כ מאחר שגורמים לבטל הגזירות, וגורמים להציל איזה איש ממיתה או כמה אנשים, א"כ דמו ודם זרעותיו תלויים כך כי אתה הצלת אותו וגרמת להחיותו, ויש לך חלק בכל המדות שעושים אלו האנשים.

כד) ועכשיו אעתיק מעשה הידוע שרמזו עליה כל הפוסקים המדברים ממעלת אמירת קדיש אחר אב ואם (עי' ד"מ ורמ"א יור"ד סי' שע"ו), ומובא באריכות באור זרוע ה' שבת סי' נ' וז"ל:

מעשה בר"ע שראה אדם אחד שהיה ערום ושחור כפחם והיה טעון על ראשו מטען כעשרה טעונין, והיה רץ כמרוצת הסוס, גזר עליו רבי עקיבא והעמידו, ואמר לאותו האיש למה אתה עושה עבודה קשה כזאת, אם עבד אתה ואדונך עושה לך כך אני אפדה אותך מידו, ואם עני אתה אני מעשיר אותך, אמר לו בבקשה ממך אל

דאווענען אדער אנדערע באשעפטיגונג, נאר נאכזאגן אמן און יהא שמי' רבה דארט ווי מען דארף, אזוי ווי מען דארף.

און כדי צו פארשטיין ווי אזוי די אלע אויבנדערמאנטע זאכן זענען מיט דעם פארבינדן קוקט אין קונטרס "עניית אמת כהלכתה" וועט איר אלעס טרעפן אן קיין שום גוזמאות.

געדענקט! אויב איר ווילט אייערע קינדער זאלן זיך פירן ביים דאווענען אזוי ווי מען דארף מוזט איר אנהייבן פון זיך, קינדער ציען נאך די עלטערן.

אויב איר ווילט פארזיכערונג (אינשורענס) וואס קאסט אייך גארנישט קיין געלט, צייט, כח, און מען נארט אייך נישט אפ, דערצו באקומט איר דאס מערסטע וואס א מענטש קען זיך וואונטשן אויף דער וועלט און אויף יענע וועלט איז נאר דאס אויבנדערמאנטע.

בתי מדרשים

מבקשים אנו בכל לשון של בקשה מכל רב ביהמ"ד או שאר כלי קודש אם בבית מדרשו מדקדקים שלא ישיחו בעת התפלה כלל, ימחול נא לכתוב שם בית מדרשו ומקומו בדיוק כדי שנוכל להשביע צמאון יראים הפונים אלינו לתור להם מקום מנוחה שיוכלו להתפלל בביהמ"ד שאין משיחין בעת התפלה, ובקרוב נפרסם בעזה"י רשימה מאותן בתי מדרשים בקרית חוצות.

אגב מגלין אנו כי ה"ועד לאמירת אמן" שהוקם ביזמתינו מתכוון בעזה"י להרחיב גבולותיה ולעשות צעדים שונים בכל דרכים ואופנים האפשריים להקים עטרת תפארת "אמן ויהש"ר" ליושנה, הכל שלא עמלק"פ בלתי לדי' לבדו, וע"כ מי שיכול באיזה אופן שיהי' לסייע להועד ימחול לפנות אלינו.

* * *

עניית אמן כהלכתה

כט

דגיהנם לא מדרכין לי שמי, ותלת זימנין דיינין לי ביומא ותרין בליליא, אמר ליה שמא דדוכתך ידעית, אמר ליה גלילא עילאה, ושבתך בר בעלמא, אמר ינוקא שבקנא, ואנא קצבא הוינא, ומן בישין סגיאין דעבידנא בקדמיתא הוו דיינין לי מפי ומרגלי ומידי, ומלאך שהוא ממונה על הקברות אומר לי בשעתא דדיינין לי, אוי למי שנשבע לקיים את התורה ונשבע על שקר, ווי לקרקפתא דלא מנחא תפלין מעולם, ואוי לידים ששמשו בהבלי העולם, ואוי לרגלים שהיו הולכים בהבלי העולם, בשעתא שהיו מלקין אותי מכות מרדות אמרתי כל מה שעשיתי, ובאה נשמתי והמלאך שהיה ממונה על נשמתי ונתנו כתב אחד מכל מה שעשיתי, ונשמתי עשתה עדות עם המלאך ואמרו על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, ועל דא משוכבת חיקך שמור פתחי פיך (מיכה ז'), ומאן איהו דא נשמתא דהיא מעידה על בר נש בשעת מיתתו.

איתער משינתיה ההוא גברא, אזיל לגלילא עילאה ואמר לגברא חד חזיתא לינוקא דאיהו בן קצבא דמית בזמן פלוני, אמר ליה ינוקא דא דאת שאיל עליה איהו אזיל לבי מטבחיא ואיהו רשע כאבוהי, כך וכך יהא ליה ולאבוהי ולמיניקתא דיניקא ליה, אזיל למדרשא חד שמע ינוקא דהוה אמר אם תבקשנה ככסף וגו' (משלי ב').

אזל לבי מטבחיא וחזא לינוקא דהוה משחק עם הנערים כבי מטבחיא, אמר ליה כרי זיל עמי, ואזל עמיה, ואלביש יתיה, ויהב ליה לרב חד דהוה אוליף ליה אורייתא עד דרבא רביא וקרא, ועבד ליה דיימר הפטרה בבית הכנסת, ועבד ליה דיתפלל עד דקרא [ושנה], ואתחכם יותר עד דקרו ליה רבי.

ההוא בר נש מית דהוה אבוהי דינוקא דהוה דיינין ליה, אתא בחלמא לחכם דא, ואמר ליה רבי כמה דנחמת לי ינחם לך קודשא ב"ה, בשעתא דאמר בני הפטרה בקהל אפקעי לי מן דינא, בשעתא דעבר לתפלה ואמר קדיש קרעו לי גזר דין מכל וכל, ובשעתא דאתחכם יהבו לי חולקא בגנתא דעדן, ודא הוא חלק דאמרי חלק לעולם הבא חלק שיש לכל צדיק וצדיק בפני עצמו, ואעלו לי עם הצדיקים בישיבה דילהון, ובשעתא דאתחכם יותר וקרו ליה רבי אעטרו לי בכתרא דצדיקייא אתעטרין ביה, ויהבו לי אכילה ושתי' מההיא שנהנין מזיו השכינה, ודא הוא דאמרי צדיקין יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, וכל גברא דנהנה מזיו השכינה כאלו אכל ושתה, ובשבילך רבי זכינא לכל האי יקר, זכאה חולקך שבשביל דא אית לך חולקא עילאה יתיר בעלמא דין ובעלמא דאתי, וזכאה איהו מאן דזכי דישבוך ברא בעלמא עכ"ל. ועיין בספר קב הישר פרק פ' שמביא גם כן אלו השני מעשיות.

* * *

כה) כשאדם כועס ח"ו נעשה סירכא בריאה שלו ע"י הכעס והוא סכנה שלא יתהוה שם נקב ח"ו, ואז העצה לענות איהש"ר בכח באותו יום, או עי"ז עובר הסירכא

מטעם רבותינו הגאונים שרי התורה הכריז שליטיא מעיחיק ירושלם ת"ו

דבר אל כל עדה בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו (פרשת קדושים וקרא י"ט) מלמד שנאמרה פרשה זו בהקדל (יש"י)

קריאה קדושה

שבת פ' קדושים נקבעה גם מטעם הגאונים הצדיקים הביד"צ זצ"ל הקודמים, לעורר בבתי כנסת למען קדושת ישראל, והנה בתקופתנו הישוב זקוק לרחמי שמים מרובים הן ברוחניות והן בגשמיות ד' ירחם. **מן השמים תובעים מאתנו להתעורר ולשרד לתשובה** לזאת באנו בקריאה קדושה ובקשה מהרבינים, הגבאים ועסקני הצבור, שבכל בתי כנסת, יסדרו בשבת פרשת קדושים - תהיו.

דרשות התעוררות למען קדושת ישראל

ולהזכיר במיוחד ע"ד **מורא מקדש** המוזכר בפ' זו, ומקדשי תיראו' וגו' להודיע חומר האיסור של דיבור בבית הכנסת דברים בטלים ח"ו

ובפרט בשעת התפלה ולימוד התורה

והמכריזים הם בכלל מחטיאים את הרבים, וחוב גדול לפעול ולפקח על זה. וכתב רבינו יונה כאגרת התשובה אות ט'. וגם כל הקהל חייבים להוכיחו ולחשוך אותו מחטוא להשם יתברך ערי ער" וראה בשו"ע משנה כרורה סי' קכ"ד סעיף כ"ז ויהירו ע"ד הסכנה הנשקפת ח"ו מתלכושת בלתי צנועה, ולהודיע כי חוב קרוש אשר כונת ישראל תלכושנה **תלבושת צנועה וכשרה** כגון שמלות ארוכות ושרוולין ארוכות, והנשואות לכסות ראשן, וסוגי הכנרים או הנרכיים לא יהיו מעשה רשע או שקופות, ולא יהיו כצבע ארום (כמוכא כמהרש"א כמס' כרכות כ' כשם הערוך) וראה בשו"ע יור"ד סי' קע"ח וכשך סיע"ק ג', ולגדור גררי הצניעות בדרך ישראל סבא

ובכחות קיום שמירת מורא מקדש, ובכחות שמירת גררי הצניעות ויקדים הפסוק כי ה' אלקיך מותחלך בקרב מתיך להצילך ותי' ויהי מתיך קדוש ותי' (ברבים כ"ו) ומכאן לבנין מקדשנו וחטאתנו בבית גא"צ בב"א

בקצתה בצפ"י לרחמי שמים אייר תשל"ו ביד"צ רמעיח ת"ו

נאם **יעקב יצחק וייס** ראב"ד פעיח ת"ו

נאם **משה ארי' פריינד** מלמדי תורה

נאם **בנימין ראבינאוויטץ** מלמדי תורה

נאם **משה ארי' פריינד** מלמדי תורה

נאם **ישראל יעקב פישר** מלמדי תורה

תוס' חורב, י"ד עמוד: רח' חוני המעגל 2 טאה שערים

עניית אמן כהלכתה

לא

לא) על כל קטרוג שהשטן מקטרג הקב"ה במדת רחמיו משתיק לו, אבל אם מקטרג ואמר שישראל אין להם יראה ומדברים בבה"כ לזה אין להקב"ה כביכול תירוץ, כי עכשיו ראינו בעוה"ר האומות עומדים בבית תפלתם באימה וביראה, ומיד נותן הקב"ה רשות לחבל העולם, וזהו דבר רח"ל ואל תקרי דבר אלא דיבור שהי' מדבר בביה"כ וברא מלאכים משחיתים המה ממיתים אותו בשעת הדבר בר מינן. (דרך משה יום ח)

לב) אם תרצו להציל אתכם מן הדבר בר מינן וגם בניכם הקטנים שלא ימותו ח"ו במיתות משונות שקורין פאק"ן מוזל"ן, שזו ג"כ מין דבר רח"ל מנעו עצמיכם מן ההגיון, ר"ל שלא תדברו ח"ו בבה"כ שום דבר בטל. (שם יום תשיעי).

יה"ר שיחקרש שם שמים על ידינו ומכה לגאולה שלימה האמיתית בניקל, וכיטול כל גזרות וצרות וחבלי משיח ע"י אמירת איהש"ר כמבואר בחז"ל

הקונטרס הזה נתאפשר להדפיס ולהפיץ בישראל כדי לזכות את הרבים ולקדש שם שמים ע"י הרבני החסיד העסקן הנמרץ לכל דבר שבקדושה הרוצה בעילום שמו נכד בעל הלבושים המשתוקק ומתמוגג מאד להקים עולה של אמירת אמן לעטרת יושנה כדרך זקיניו בעל הלבושים זצ"ל, כידוע מספר ווי העמודים וספר הגן עובדא הנוראה והנפלאה המפורסמת מה שאירע אצל הגה"ק הנ"ל עבור שנידוהו רבו הקדוש בחכמת הנסתר עבור מניעת אמן אחר ברכת תינוק.

מזמור לתודה

מעמקי לבבי ובכל נימי נפשי אברך ברכת הדיוט לכבוד הרבני החסיד הנ"ל שנדבה לבו ליקח על כתפיו החלושים לילך בעקבי זקיניו בעל הלבושים זצ"ל, להחזיר עטרת עניית אמן יש"ר ליושנה, ומקדיש למטרה זו נפשו גופו ומאודו.

זכות זקיניו הקדוש בעל הלבושים יעמוד לו לפעול גדולות ונצורות במקצוע הלז ולראות פרי טוב בעמלו שהוא כל מגמת נפשו, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, ויזכה גם להלאה לזכות הרבים בשאר דברים העומדים ברומו של עולם כאוות נפשו הטהורה מתוך נחת דקדושה בריאות השלימות והחבת הדעת, ויזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות ומזכי הרבים עביג"צ בב"א.

הסכמות ומכתבי עידוד נדפסו בשו"ת, זבחו זבחי צדק" ובספר, אפיית המצות השלם" (ג"ח) ובספר, אכילת מצות ישראל" (ז"ח) ובספר, נפש ישעי" ב' חלקים ובקונטרס, מנחת יהודה" ח"ו מספרי, נפש ישעי" על מאכלות אסורות, ועוד.

PREPARED FOR

אחינו בני ישראל

יודעין אנחנו כי הרבה הרבה יהודים כשרים צמאה נפשם ולבם יהמה לזכות לשבת בצל ביהמ"ד שאין שוחחין ומפטטין פטפוטי דברים בטלים בעת התפלה, ולרוב מחמת חסרון ידיעה מתגוללין בבתי מדרשים שאין נוהגין כן, וע"כ בקרוב אי"ה מתכוננים אנחנו לפרסם באופנים שונים בתי מדרשים ששם ימצאו מנוח המדקדקין הנ"ל, וגם שאר עצות והדרכות בעזה"י.

מי שיש לו רעיון כל דהו שיוכל לזכות אחרים ע"י הקונטרס "עניית אמון כהלכתה" שנקבץ בו התעוררות מרובה בענין הנ"ל ימחול לפנות אלינו ויקבל בחנם הקונטרס (ידענו מהרבה שהקונטרס עשה עליהם רושם כביר).

עדיין יש מספר מצומצם ספר: **אפיית המצות השלם** (כרך אי ג' חלקים), **אכילת מצות בישראל** (כרך ב' ז' חלקים), **נפש ישעיה** (על מאכלות אסורות) **שו"ת זבחו זבחי צדק** (על הלכות שחיטה ובדיקה) עם קונטרס **שמחת שלום** (על הלי חופה וחתונה), **מנחת יהודה** (על חומר איסור הסעמילאק וחלב עכו"ם) **אהלי ישראל** (הדרכות ליושבי באנגלאוס), **מנוחת שלום** (הדרכות נפלאות להינצל ממאכלות אסורות).

היות עס געפינט זיך בא מיר עטליכע ספרים גרייט צום דרוק, און צוליב ענגשאפט פון געלט קען מען דאס נישט דרוקען. ע"כ בעטען מיר ווער עס איז פאראינטערעסירט אויסצוצאלען איינס פון די ספרים לזכות את הרבים, לע"נ די נאנטע פון זיין משפחה, און דער נאמען פון ספר וועט טראגען דעם נאמען פון די נשמה וואס מען וויל מאכען אן אנדענק, זאל זיך ווענדען צו:

RABBI S.J. GROSS, 4711 12th Avenue, B'klyn, N.Y. 11219 Tel: 436-8086